

Vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva strategia 2021–2030

Selkokielineen versio

Selkokielineen tieto
on kirjoitettu yksinkertaisesti,
jotta sitä voivat ymmärtää
älyllisesti kehitysvammaiset
ja kaikki muutkin ihmiset.

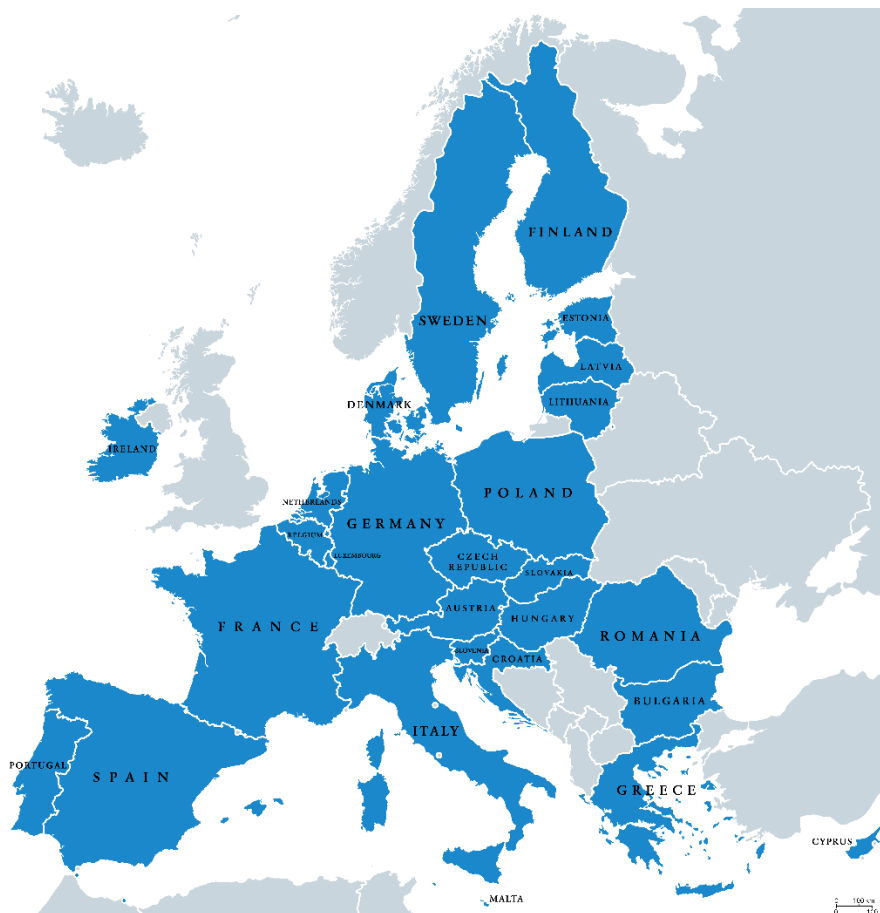

Vaikeiden sanojen selitykset

Tässä selitetään vaikeita sanoja, jotka on tekstissä **lihavoitu**. Voit aina tulla takaisin tälle sivulle ja tarkistaa, mitä nämä sanat tarkoittavat.

Euroopan unioni

Euroopan unioni on 27 eurooppalaisen maan ryhmä. Nämä maat liittyivät yhteen, koska ne halusivat tehdä monista asioista parempia, helpompia ja turvallisempia.

Euroopan komissio

Euroopan komissio on Euroopan unionin toimielin,

joka hoitaa unionin jokapäiväisen työn.
Se toteuttaa toimia ja ehdottaa lakeja Euroopan unionille.
Euroopan komissio toteuttaa myös toimia, joilla se auttaa vammaisia ja suojelee heidän oikeuksiaan.

Euroopan parlamentti

Euroopan parlamentti on Euroopan unionin toimielin, jonka Euroopan unionin kansalaiset ovat valinneet vaaleilla.
Yhdessä Euroopan unionin neuvoston kanssa Euroopan parlamentti keskustelee ja päättää siitä, mitä lakeja Euroopan unionissa hyväksytään.

Euroopan unionin neuvosto

Kaikkien Euroopan unionin maiden hallitukset kokoontuvat ja muodostavat ”Euroopan unionin neuvoston”.
Yhdessä Euroopan parlamentin kanssa neuvosto keskustelee ja päättää siitä, mitä lakeja Euroopassa hyväksytään.

YK:n yleissopimus

YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista on sopimus, jonka ovat allekirjoittaneet monet maailman maat.

Siinä sanotaan, että vammaisilla on samat oikeudet kuin kaikilla muilla. Siinä kerrotaan myös, miten maat voivat suojella näitä oikeuksia. Me kutsumme sitä lyhyesti ”YK:n yleissopimukseksi” tai ”vammaisyleissopimukseksi”. Euroopan unioni ja kaikki sen jäsenmaat osallistuvat YK:n yleissopimukseen. Se tarkoittaa, että ne ovat sopineet, että ne toteuttavat sopimusta ja suojelevat vammaisten oikeuksia.

Vammaisstrategia

Tämä on lyhytnimi ”vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevalle strategialle 2021–2030”. Vammaisstrategia on suunnitelma, jossa kerrotaan, miten Euroopan komissio aikoo suojella vammaisten oikeuksia seuraavien 10 vuoden aikana. Jo vuosiksi 2010–2020 oli strategia. Nyt on käytössä uusi strategia vuosiksi 2021–2030.

EU:n esteettömyyssäädös

Tämä on laki, jonka Euroopan unioni on antanut, jotta useammat asiat ja palvelut Euroopassa olisivat esteettömiä vammaisille henkilöille. Esimerkkejä:

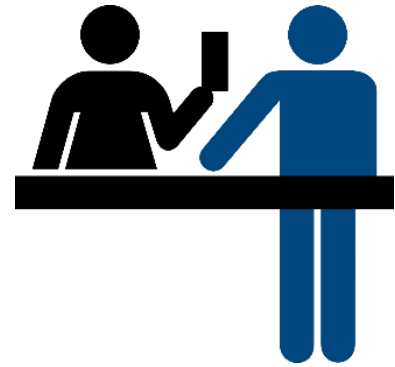
- pankkiautomaatit
- tietokoneet
- televisiot

- lippuautomaatit.

EU:n vammaiskortti

EU:n vammaiskortti voi tehdä asioista helpompia vammaisille henkilöille, kun he käyvät tai asuvat toisessa Euroopan unionin maassa. Tämän kortin ansiosta maat voivat tunnustaa vammaisuuden ja antaa vammaisille etuuksia kulttuurin, urheilun ja muun toiminnan yhteydessä. Vammaiset voivat tätä korttia käyttämällä esimerkiksi saada alennusta pääsylipusta museoon tai jalkapallo-otteluun. Älyllisesti kehitysvammaiset henkilöt voivat kortin avulla saada tietoa, jota on helppo lukea ja ymmärtää. Tällä hetkellä vain muutama Euroopan unionin maa käyttää tätä korttia.

Esteettömyys

Asiat ovat esteettömiä, kun niitä voivat käyttää vammaiset henkilöt ja kaikki muutkin. Jos asiat eivät ole esteettömiä, vammaiset voivat jäädä ulkopuolelle. Esimerkiksi:

- Jos rakennuksissa ei ole rampeja, pyörätuolissa istuvat eivät pääse sisään.
- Jos puhelimet eivät ole esteettömiä, sokeat eivät pysty käyttämään niitä kuten muut.

- Jos tietoja ei ole helppo lukea, älyllisesti kehitysvammaiset henkilöt eivät pysty ymmärtämään niitä.

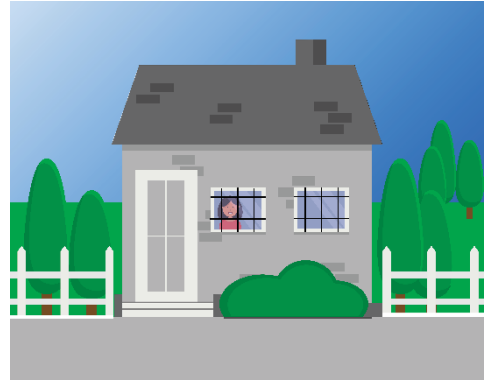
Laitokset

Laitokset ovat paikkoja, joissa jotkut vammaiset asuvat erossa muista ihmisistä.

Laitoksissa asuvat henkilöt jäävät yhteisön ulkopuolelle.

He eivät ehkä pysty päättämään omista asioistaan.

Vammaisilla henkilöillä on oikeus päättää omista asioistaan ja olla osa yhteisöä.

Pakolaiset

Pakolaiset ovat ihmisiä, jotka lähtevät omasta maastaan ja kodistaan,

koska siellä ei enää ole turvallista asua.

Heidän kotimaassaan voi esimerkiksi olla sota, ja heidän henkensä voi olla vaarassa.

Viime vuosina

Eurooppaan on tullut paljon pakolaisia, jotka toivovat parempaa elämää.

Mikä on vammaisstrategia?

Maaliskuussa 2021

Euroopan komissio julkaisi uuden ”vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan strategian vuosiksi 2021–2030”.

Kutsumme sitä lyhyesti ”**vammaisstrategiaksi**”.

Vammaisstrategia on suunnitelma, jossa kerrotaan, miten Euroopan komissio haluaa suojella vammaisten oikeuksia seuraavien 10 vuoden aikana.

Valitettavasti monilla vammaisilla Euroopassa ei ole samoja mahdollisuuksia elämässä kuin muilla ihmisillä.

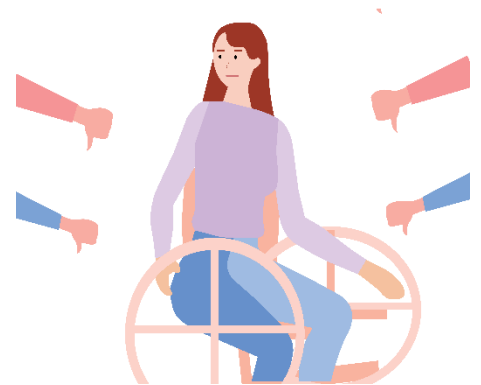
Vammaiset kohtaavat esteitä monissa asioissa.

He jäävät usein ulkopuolelle.

Heitä voidaan kohdella huonosti tai epäreilusti.

Elämä on vaikeampaa vammaisille naisille,

laitoksissa asuville vammaisille ja vammaisille **pakolaisille**.

Euroopan komissio

laati vammaisstrategian, jotta

kaikki vammaiset voisivat käyttää oikeuksiaan

ja heillä olisi samat mahdollisuudet kuin kaikilla muilla.

Vammaisstrategiassa sanotaan, että seuraavien 10 vuoden aikana

Euroopan komissio aikoo

tehdä kovasti töitä

vammaisten aseman parantamiseksi.

Strategiassa todetaan muun muassa, että

Euroopan komissio työskentelee näillä aloilla:

1. YK:n yleissopimus

Euroopan unioni ja kaikki sen jäsenmaat osallistuvat **YK:n yleissopimukseen**.

Se tarkoittaa, että ne ovat sopineet tekevänsä, mitä YK:n yleissopimuksessa sanotaan vammaisten oikeuksien suojelemiseksi.

Tulevina vuosina

Euroopan komissio aikoo edelleen tehdä töitä Euroopan unionin maiden kanssa, jotta se voi toteuttaa YK:n yleissopimuksen Euroopassa ja varmistaa, että vammaiset voivat

- nauttia samoista oikeuksista ja mahdollisuuksista elämässä kuin muutkin ihmiset
- saada tuen, jota he tarvitsevat hyvään elämään
- saada oikeudenmukaista ja kunnioittavaa kohtelua
- päättää itse omasta elämästään.

Lisäksi Euroopan komissio tekee töitä niiden muiden maiden kanssa, jotka osallistuvat YK:n yleissopimukseen. Näin ne voivat oppia toisiltaan.

2. Esteettömyys

Esteettömyys on erittäin tärkeää vammaisille henkilöille. Jos asiat eivät ole heille **esteettömiä**, he eivät voi osallistua yhteisön toimintaan kuten muut ihmiset. Jos esimerkiksi rakennukset ja kadut eivät ole esteettömiä, vammaiset eivät voi liikkua kuten muut.

Euroopan unioni on säättänyt lakeja, joiden avulla asioista ja palveluista tehdään esteettömiä vammaisille.

Se on esimerkiksi laatinut **EU:n esteettömyyssäädöksen**, jolla tehdään joistakin asioista ja palveluista esteettömiä kaikille.

Se on myös laatinut lakeja vammaisten oikeuksien suojelemiseksi silloin, kun he matkustavat.

Tästä hyvästä työstä huolimatta monet asiat ja palvelut Euroopassa eivät ole vielä esteettömiä, ja vammaiset jäävät ulkopuolelle.

Tulevina vuosina Euroopan komissio aikoo tehdä töitä kaikkien Euroopan unionin maiden kanssa ja varmistaa, että ne noudattavat näitä lakeja ja tekevät asiat ja palvelut esteettömiksi kaikille ihmisille.

Lisäksi **Euroopan komissio** aikoo vuoteen 2022 mennessä perustaa esteettömyyskeskuksen.

Siellä

- esteettömyyden parissa työskentelevät ihmiset voivat jakaa tietämystään ja oppia toisiltaan
- Euroopan maat voivat yhdessä tehdä asioista esteettömiä vammaisille henkilöille.

3. Vapaa liikkuvuus

Vapaa liikkuvuus tarkoittaa, että kaikilla ihmisillä **Euroopan unionissa** on oikeus liikkua, työskennellä, opiskella ja asua missä tahansa Euroopan unionin maassa.

Esimerkiksi saksalainen voi muuttaa Ranskaan opiskelemaan tai työskentelemään.

Valitettavasti vapaa liikkuvuus on vammaisille usein vaikeaa tai mahdotonta.

Muutto toiseen Euroopan unionin maahan ja siellä asuminen voi olla vaikeaa heille, koska

- uusi maa ei välttämättä tunnusta heidän vammaisuuttaan
- he eivät ehkä saa tarvitsemaansa tukea siellä asumiseen.

Tulevina vuosina

Euroopan komissio aikoo auttaa myös vammaisia käyttämään oikeutta vapaaseen liikkuvuuteen. Se haluaa luoda vahvan **EU:n vammaiskortin**, joka helpottaa vammaisuuden tunnustamista ja joidenkin asioiden ja etuuksien saamista, kun vammaisen henkilö muuttaa toiseen Euroopan unionin maahan.

4. Äänioikeus

Äänioikeus on hyvin tärkeä oikeus. Kaikilla eurooppalaisilla pitäisi olla oikeus äänestää ja valita, kuka tekee Euroopassa päätöksiä ja lakeja.

Heillä pitäisi myös olla oikeus asettua ehdokkaiksi vaaleissa. Tämä tarkoittaa sitä, että muut voivat äänestää heitä ja valita heidät tekemään päätöksiä Euroopassa.

Myös vammaisilla pitäisi olla tämä oikeus. Heidän äänellään on merkitystä yhtä paljon kuin kaikkien muidenkin.

Valitettavasti jotkut vammaiset Euroopassa eivät voi käyttää tätä oikeutta, koska asiat eivät ole heille esteettömiä.

Lisäksi jotkut vammaiset eivät saa äänestää tai asettua ehdokkaiksi vaaleissa, koska he ovat vammaisia. He eivät voi tehdä päätöksiä itse. Joku muu päättää heidän puolestaan. Tämä on epäreilua.

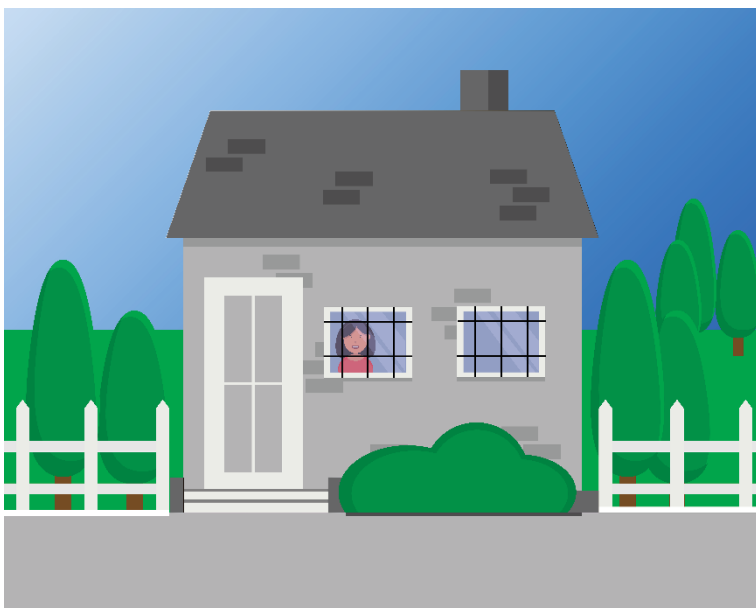
Tulevina vuosina **Euroopan komissio** haluaa varmistaa, että vammaiset henkilöt voivat käyttää äänioikeuttaan ja asettua ehdokkaiksi vaaleissa.

5. Itsenäinen elämä

Vammaisilla henkilöillä on oikeus elää itsenäisesti ja päättää itse omasta elämästään. Heillä on esimerkiksi oikeus päättää, missä, miten ja kenen kanssa he haluavat asua. Euroopan maiden pitäisi varmistaa, että kaikki vammaiset voivat käyttää tätä oikeutta.

Valitettavasti jotkut Euroopan vammaiset asuvat **laitoksissa** erossa yhteisöstä. He eivät ehkä voi päättää omista asioistaan.

Tulevina vuosina

Euroopan komissio tekee tiivistä yhteistyötä

Euroopan unionin maiden kanssa.

Ne haluavat varmistaa, että vammaiset saavat oikeanlaista tukea ja pystyvät

- elämään itsenäisesti, eivät laitoksissa erossa muista ihmisistä
- päättämään itse omasta elämästään
- osallistumaan yhteisön toimintaan kuten kaikki muutkin.

6. Töihin pääsy

Töihin pääsy tarkoittaa, että kaikilla ihmisillä on olla mahdollisuus tehdä töitä ja ansaita omaa rahaa.

Valitettavasti liian monella vammaisella ei ole töitä.

Tämä voi johtua seuraavista syistä:

- Toimistot, kadut, liikennevälineet ja muut asiat eivät ole **esteettömiä**, eivätkä vammaiset voi käyttää niitä kuten muut ihmiset.

- Monilla vammaisilla ei ole mahdollisuutta osallistua koulutukseen ja oppia uusia taitoja, joita tarvitaan työn saamiseksi.

Ilman työpaikkaa vammaiset ovat todennäköisemmin köyhiä ja syrjäytyvät.

Tulevina vuosina
Euroopan komissio aikoo varmistaa,
että vammaiset henkilöt voivat

- osallistua koulutukseen ja oppia uusia taitoja
- hankkia työpaikan ja olla itsenäisiä.

7. Oikeussuojan saatavuus

Oikeussuojan saatavuus tarkoittaa, että ihmisillä on oikeus ryhtyä oikeustoimiin, jos heistä tuntuu, että heitä kohdellaan huonosti tai epäreilusti.

Tuomioistuin kuuntelee heidän kokemuksiaan ja suojelee heitä.

Valitettavasti joillakin vammaisilla Euroopassa

ei ole mahdollisuutta saada oikeussuojaa.

Vaikka heitä kohdeltaisiin huonosti tai epäreilusti,

he eivät välttämättä voi ryhtyä oikeustoimiin ja pyytää apua.

Tulevina vuosina

Euroopan komissio haluaa varmistaa,

että vammaisilla on mahdollisuus saada oikeussuojaa kuten muillakin.

Näin vammaiset voivat ryhtyä oikeustoimiin ja suojella oikeuksiaan, jos heitä kohdellaan huonosti tai epäreilusti.

8. Koulutukseen pääsy

Koulutukseen pääsy tarkoittaa, että kaikilla ihmisillä on oikeus käydä koulua ja yliopistoa, oppia uusia asioita ja kehittää taitojaan.

Valitettavasti monilla vammaisilla ei ole mahdollisuutta suorittaa koulua loppuun tai opiskella yliopistossa. Moni asia ei ole heidän ulottuvillaan, ja he voivat syrjäytyä. Vammaisten lasten on usein käytävä erityiskouluja, jotka on tarkoitettu vain vammaisille lapsille. He eivät välttämättä saa käydä koulua muiden lasten kanssa.

Tulevina vuosina **Euroopan komissio** haluaa varmistaa yhdessä kaikkien **Euroopan unionin** maiden kanssa, että useimmat vammaiset lapset voivat käydä koulua yhdessä muiden lasten kanssa.

9. Terveysthuollon saatavuus

Terveysthuollon saatavuus tarkoittaa sitä, että ihmiset voivat mennä sairaalaan, käydä lääkäriässä ja ostaa tarvittavat lääkkeet, jos he sairastuvat.

Vammaisilla henkilöillä on oikeus saada hyvää terveysthuoltoa kuten kaikilla muillakin.

Mutta usein he eivät voi käyttää tätä oikeutta, koska terveysthuolto voi olla liian kallista tai liian kaukana. Lisäksi sairaalat ja muut paikat eivät välttämättä ole esteettömiä, joten vammaiset eivät pääse niihin helposti, jos he sairastuvat.

Tulevina vuosina **Euroopan komissio** haluaa varmistaa yhdessä **Euroopan unionin** maiden kanssa, että vammaisilla on paremmat mahdollisuudet saada terveysthuoltoa.

10. Taiteen, urheilun ja matkailun saatavuus

Moni vammainen jää usein sellaisen toiminnan ulkopuolelle, joka liittyy taiteeseen, urheiluun tai matkailuun. He eivät ehkä pysty esimerkiksi

- käymään museossa

- harrastamaan urheilua, kuten koripalloa tai tennistä

- käymään lomalla toisessa paikassa.

Tällainen toiminta auttaa ihmisiä olemaan osa yhteisöä yhdessä muiden ihmisten kanssa. Myös vammaisilla on oikeus nauttia tällaisesta toiminnasta.

Tulevina vuosina

Euroopan komissio haluaa saada tällaisen toiminnan vammaisten ulottuville.

Jos tällainen toiminta on esteetöntä, kaikki vammaiset voivat osallistua siihen ja olla osa yhteisöä.

11. Työ Euroopan ulkopuolella

Euroopan unioni pyrkii myös auttamaan ihmisiä muissa maailman maissa.

Joissakin köyhissä maissa ihmisillä ei välttämättä ole perusasioita, joita he tarvitsevat hyvään elämään.

Heillä ei esimerkiksi ole töitä tai tarpeeksi ruokaa perheelleen.

Elämä on vielä vaikeampaa näissä maissa asuville vammaisille henkilöille.

He eivät ehkä saa sitä tukea, jota he tarvitsevat hyvään elämään.

Euroopan unioni on laatinut ohjelmia näiden maiden auttamiseksi.

Se käyttää osan rahoistaan, jotta näiden maiden kansalaiset saavat paremman elämän.

Tulevina vuosina

Euroopan komissio haluaa varmistaa, että työ, jota se tekee maailman köyhemmissä maissa, auttaa myös vammaisia.

Vammaisia henkilöitä ei pidä jättää jälkeen.

12. Tärkeän tiedon kerääminen

Vammaisten auttamiseksi **Euroopan unionin** on kerättävä heistä tärkeää tietoa.

Sen pitäisi tietää esimerkiksi, kuinka moni vammaisen

- asuu laitoksissa
- on nainen
- on älyllisesti kehitysvammainen.

Näin ketään ei unohdeta eikä jätetä jälkeen.

Tulevina vuosina

Euroopan komissio aikoo kerätä tätä tärkeää tietoa.

Näin se voi ymmärtää paremmin erilaisten vammaisten henkilöiden tilannetta ja antaa heille oikeanlaista apua.

Miten vammaisstrategia voidaan toteuttaa

Jotta **vammaisstrategia** voidaan toteuttaa ja vammaisten tilanne paranee, tehdään seuraavia asioita:

- **Euroopan komissio** haluaa yhdessä kaikkien **Euroopan unionin** maiden kanssa auttaa vammaisten oikeuksien edistämiseksi.

- Euroopan komissio aikoo tehdä töitä Euroopan unionin kaikkien muiden elinten ja virastojen kanssa. Se aikoo esimerkiksi **Euroopan parlamentin** ja **Euroopan unionin neuvoston** kanssa varmistaa, että vammaisten tarpeet otetaan huomioon, kun ne laativat lakeja ja tekevät päätöksiä.
- Euroopan komissio tekee yhteistyötä vammaisjärjestöjen kanssa. Se kuulee niiden mielipiteitä ja tukee tärkeää työtä, jota järjestöt tekevät vammaisten oikeuksien edistämiseksi.

- Euroopan komissio tekee monista asioistaan ja palveluistaan **esteettömiä** vammaisille henkilöille.

Se aikoo esimerkiksi tehdä rakennuksistaan esteettömiä ja tiedottaa enemmän selkokielellä.

Se aikoo myös tehdä toimistoistaan sellaisia, että useammat vammaiset voivat työskennellä niissä.

Vuonna 2024 raportoidaan työstä, jota Euroopan komissio on tehnyt, jotta vammaisstrategia toteutuu. Raportissa kerrotaan, mitkä asiat sujuivat hyvin ja mitä Euroopan komissio voisi tehdä paremmin.

Lisätietoja

Jos sinulla on kysyttävää
vammaisstrategiasta,
lähetä meille sähköpostia osoitteeseen
EMPL-C3-UNIT@ec.europa.eu.

Tämän selkokielisen tekstin on kirjoittanut Lila Sylviti
ja tarkistanut Soufiane El Amrani.
Lisätietoja selkokielestä
on osoitteessa
easy-to-read.eu.

